

Válka na Ukrajině postavila Slovensko před historickou zkoušku

Ruská agrese proti Ukrajině se pro slovenskou ekonomiku stala testem, který odhalil její slabiny a zároveň urychlil změnu. Zatímco bez války by růst HDP byl rychlejší a stabilnější, invaze v roce 2022 přinesla skokový nárůst cen energií, tlak na průmysl a rozpočty domácností. Slovensko však současně získalo nové šance: migrační vlna pomohla vyrovnat napjatý trh práce, zbrojní průmysl zažívá bezprecedentní boom a obnova Ukrajiny otevírá prostor pro zapojení firem i veřejných institucí. To, co začalo jako šok, se může stát akcelerátorem transformace – pokud Slovensko dokáže svou polohu a kapacity využít.

Válka na Ukrajině není jen geopolitickým zlomem, ale i silným ekonomickým testem pro Slovensko. Jako jediný stát eurozóny přímo sousedící s Ukrajinou má Slovensko unikátní pozici – spolu s Polskem tvoří klíčovou bránu mezi Západem a Ukrajinou. Zatímco Rumunsko masivně investuje do infrastruktury, aby využilo výhod jižního spojení EU - UA, Slovensko zatím své postavení nedokázalo plně přetavit do strategické výhody.

Podle nejnovějšího hodnocení škod a potřeb dosahují celkové náklady obnovy Ukrajiny 524 miliard USD¹. To je rozsah, který převyšuje roční HDP země téměř třikrát a představuje jednu z největších investičních výzev i příležitostí 21. století. Pro Slovensko i ostatní sousední země to znamená jediné: poptávka po kapacitách, technologiích a službách bude v příštích letech mimořádně vysoká. Rozhodující bude, zda dokážeme včas vybudovat vlastní nabídku – od infrastruktury přes průmysl a exportní finanční nástroje až po lidský kapitál. Kdo bude připraven, získá dlouhodobý růstový impuls; kdo zůstane stranou, ten se odsoudí k periferní roli.

Konflikt zároveň akceleroval trendy, které byly dlouho přehlíženy: závislost na levné pracovní síle, slabá diverzifikace exportu a podfinancovaná infrastruktura. Tyto slabiny se ukázaly jako zásadní limit pro budoucí konkurenceschopnost.

Na druhé straně však válka otevřela i nové příležitosti. Slovenský zbrojní průmysl zažívá rekordní růst, Eximbanka spustila projekty na podporu exportu a zapojení do obnovy Ukrajiny a přítomnost ukrajinských pracovníků se stala důležitým stabilizačním prvkem na trhu práce i v daňových příjmech. Slovensko je proto v jedinečné pozici: konfliktem bylo přinuceno rychleji řešit dlouho odkládané problémy, ale zároveň získává šanci využít svou geografickou polohu a průmyslový potenciál pro transformaci celé ekonomiky.

¹ Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4), Vláda Ukrajiny, Skupina Světové banky, Evropská komise a Organizace spojených národů, únor 2025

První šok: migrace

Bezprostředním důsledkem ruské agrese byla migrační vlna z let 2022 - 2023. Slovenskem prošel více než milion lidí, přičemž přibližně 100 - 150 tisíc zde našlo dlouhodobější útočiště.

Pro ekonomiku to znamenalo dvojitý efekt. Na jedné straně šlo o rychlou úlevu na napjatém trhu práce – ukrajinští pracovníci pomohli částečně vyrovnat nedostatek zaměstnanců v průmyslu, dopravě či službách. Podle odhadů Inštitútu finančnej politiky zvyšují jejich odvody a daně příjmy státního rozpočtu o 0,1 - 0,2 % HDP ročně.

Na druhé straně však integrace přinesla i nové výzvy: uznávání kvalifikací, jazyková bariéra, tlak na školství a zdravotnictví v regionech s vyšší koncentrací odíedenců. Po odchodu UNHCR ze Slovenska přechází odpovědnost na stát, který musí systematicky podpořit města a obce při začleňování ukrajinských rodin. Problémem jsou zejména děti v pubertě, které často dorazily jen s matkami či prarodiči a narážejí na jazykové i vzdělávací bariéry. Pokud stát poskytne městům a obcím dostatečnou podporu, dnešní zátěž se může změnit v zítřejší dividendu.

Válka zásadně proměnila slovenský pracovní trh. To, co na začátku vypadalo jako krizový nápor, se postupně ukazuje spíše jako strukturální příležitost, jak zpomalit stárnutí pracovní síly a posílit veřejné finance.

Klíčová doporučení - migrace a integrace:

- Rychlé uznávání kvalifikací a podpora školní integrace dětí.
- Ukončení nenávislné rétoriky vůči Ukrajincům – stabilní vztahy jsou

Energetika – od závislosti k odolnosti

Slovensko patřilo ještě v roce 2021 mezi nejvíce závislé země EU na ruském plynu a ropě (plyn z Ruska kryl převážnou část spotřeby)². Invaze a nedodržování kontraktů ze strany Gazpromu tuto logiku zlomily: dnes tvoří ruský plyn méně než polovinu dovozů, zbytek

Klíčová doporučení - energie:

- Uzavřít střednědobé LNG kontrakty a posílit evropská propojení, aby se snížilo cenové riziko.
- Kombinovat jádro + rozumný růst OZE a investovat do sítí/flexibility.
- Zavést hedging a cenové rámce pro průmysl s vysokou spotřebou energie.
- Využít EU nástroje (Plán obnovy, fondy politiky soudržnosti) jako páku na

zajišťují LNG a evropské trasy. K 2025 navíc končí tranzitní smlouva přes Ukrajinu. Otázka však nezní, zda bude plyn, ale za kolik. Slovensko potřebuje střednědobé kontrakty a lepší cenové zajištění. Bez jejich uzavření zůstane země vysoce citlivá na cenové výkyvy světových trhů. Páteří elektroenergetiky zůstává jádro (Mochovce, Bohunice), které pokrývá přes polovinu výroby a vytváří prostor i pro export – včetně dodávek na Ukrajinu.

² Eurostat / IEA

Aby země snížila zranitelnost, musí modernizovat přenosové sítě, posílit propojení se sousedy a rozumně rozvíjet OZE a flexibilitu (akumulace, řízení spotřeby).

Energetická transformace však nebude možná bez modernizace infrastruktury. Slovensko zatím zaostává v budování nových interkonektorů a posílení přenosové soustavy. Projekty jako posílení vedení SEPS či lepší napojení na regionální plynové a ropné toky jsou zásadní, pokud má země plnit roli stabilního článku evropské energetické bezpečnosti a partnera Ukrajiny.

Průmysl – tlak na inovace a transformaci

Energetický šok po roce 2022 zasáhl ocel, chemii i automobilky, které stavěly na levné energii. Krátkodobě to znamenalo propad a útlum výroby, dlouhodobě jde o nutnou změnu trajektorie: automobilky řeší přechod k EV a diverzifikaci dodavatelů, ocel a chemie musí investovat do účinnějších technologií a dekarbonizace. Klíčová přitom bude předvídatelná daňová a investiční stabilita, která podnikům umožní zvládnout přechod na zelené technologie a výrobu s vyšší přidanou hodnotou. Model založený na laciné energii a levné práci je vyčerpaný – růst musí táhnout inovace, digitalizace a vyšší přidaná hodnota.

Vedle technologických inovací stojí před průmyslem i infrastrukturní výzva. Nedokončené dálniční tahy, slabá železniční síť a omezené logistické kapacity na východní hranici zpomalují adaptaci průmyslu na nové podmínky. Bez zrychlení výstavby a modernizace dopravní sítě se slovenský export i zapojení do rekonstrukčních projektů na Ukrajině může stát nekonkurenceschopným. Rozhodující roli přitom sehraje systematické využívání Plánu obnovy a evropských fondů – bez něj hrozí, že tlak na transformaci se promění jen v útlum výroby a ztrátu konkurenceschopnosti.

Klíčová doporučení - průmysl:

- Předvídatelné prostředí: konec ad-hoc daní, stabilní regulace, cílené pobídky na R&D a produktivitu.
- Zelená transformace bez chaosu: sekvenční plány pro ocel/chemii/auto, napojené na investiční podporu EU.
- Rekvalifikace a talent: programy pro technické profese, zrychlené uznávání kvalifikací (včetně IIA pracovníků)

Druhý pilíř exportu?

Před rokem 2022 sektor spíše stagnoval; válka však změnila poptávku. Zakázky financované spojenci (např. houfnice Zuzana 2) a nové programy vytáhly tržby i ziskovost řady firem (VOP Nováky, Konštrukta-Defence, MSM Group, Grand Power, Glock SK). Do hodnotového řetězce se zapojují i technologické firmy (Aliter, SEC, Telegrafia).

Slovenský export zbraní od ruské invaze narostl desetinásobně a v roce 2024 dosáhl objemu přes 1,1 miliardy eur – tedy téměř 0,9 % HDP³. To je v poměru k ekonomice jen o málo méně než ve Spojených státech, globální jedničce v obchodu se zbraněmi. Slovensko se tak během tří let stalo jedním z nejrychleji rostoucích hráčů evropského zbrojního sektoru.

³ [Denník N \(Haluz, marec 2025\)](#), rozhovor s analytikem Markem Gábrišem, ČSOB

Největší potenciál má výroba munice, kde Ukrajina a NATO pocítují největší nedostatek, a také nové technologie – simulátory, senzory či komunikační systémy.

Klíčová doporučení - obrana:

- Dlouhé kontrakty a standardy NATO/EU (konsorcia, společné tendry, životní cyklus výrobků).
- Exportní a záruční podpora (EXIM, pojištění, předfinancování) pro malé a střední dodavatele.
- Investice do VaV a lidí (duální technologie, testbedy, technické obory).
- Transparentnost a compliance, aby sektor obstál v evropských zakázkách a neodradil investory.

Vývoj ale odhaluje i strukturální slabiny: část podniků má omezené kapacity nebo je závislá na subdodávkách z ciziny (např. speciální výkovky pro houfnice Zuzana). Současně se ukazuje rozdíl mezi firmami s mezinárodními zkušenostmi (např. Aliter, SEC) a těmi, které zůstávají navázané jen na domácí trh.

Rozhodující bude, zda stát a firmy dokážou boom ukotvit v dlouhodobých kontraktech, v

evropských programech na společné vyzbrojování a v investicích do výzkumu a vývoje. Pokud ano, obranný průmysl se může stát druhým pilířem slovenského exportu vedle automobilového sektoru. Pokud ne, hrozí, že boom splaskne – jen jako další válečná bublina.

Riziko politické izolace

Ruská agrese zásadně změnila i institucionální prostředí, v němž se Slovensko pohybuje. NATO po summitu v Haagu posunulo ambice obranných výdajů: z někdejších 2 % HDP na minimálně 3,5 % pro armádu a až 1,5 % pro širší bezpečnost do roku 2035⁴. Pro Slovensko to znamená, že se obrana stane jednou z největších položek rozpočtu – a bude nutné sladit tyto výdaje s fiskální konsolidací a dlouhodobou udržitelností veřejných financí. Bez efektivní komunikace a vysvětlování se vyšší obranné výdaje stanou snadnou kořistí populistů, a tím i hrozbou pro stabilitu celé bezpečnostní strategie.

Na evropské úrovni se válka stala katalyzátorem hlubší integrace Ukrajiny. Vláda SR spolu s Eximbankou vypracovala dopadovou analýzu vstupu Ukrajiny do EU, která ukazuje, že rozšíření nemusí být hrozbou, ale spíše příležitostí – zejména pro východní Slovensko⁵. Otevírá se prostor pro přeshraniční projekty, dopravní a energetickou infrastrukturu i nové investice, které mohou regionům přinést růst. Analýza zároveň představuje klíčový podklad pro vyjednávání o víceletém finančním rámci EU 2028 - 2034. Slovensko tak může nejen čerpat, ale i aktivně formovat evropské priority – od infrastruktury až po digitalizaci a zelenou transformaci.

⁴ [The Hague Summit Declaration](#), June 2025

⁵ [Vládní materiál, který podrobně analyzuje dopad případného vstupu](#) Ukrajiny do Evropské unie na jednotlivé sektory hospodářství Slovenska - <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/22528/1>

Současně se ukazuje význam visegrádské spolupráce. Tranzitní koridory, energetická bezpečnost a pracovní migrace jsou témata, která žádná země regionu nevyřeší sama. Koordinace v rámci V4, ale i širší středoevropské platformy, může posílit vyjednávací pozici vůči Bruselu i NATO a zároveň minimalizovat riziko, že jednotlivé státy budou hrát pouze na vlastní účet. Pokud však Slovensko nezrychlí investice do vlastní infrastruktury a nenajde shodu na stabilním financování obrany, hrozí, že zůstane na okraji regionálních dohod – zatímco Polsko a Rumunsko budou určovat tempo i priority celé střední Evropy.

Pokud má Slovensko reálně využít příležitosti, které přinese poválečná obnova Ukrajiny a nový víceletý rozpočtový rámec EU 2028 - 2034, nesmí podkopávat jednotu Západu. Pokračující blokování sankcí proti Rusku – naposledy u 18. balíku⁶ – a inscenované kontakty s Vladimírem Putinem a Sergejem Lavrovem přímo oslabují kredibilitu Slovenska u partnerů. Kyjev dal jasně najevo, že nebude spolupracovat se státy, které podřívají evropské úsilí a udržují zvláštní vztahy s Kremlem. Taková politika by nezpůsobila jen reputační ztrátu, ale zničila by důvěryhodnost Slovenska – a hrozilo by, že slovenské firmy budou vyloučeny z klíčových projektů jedné z největších investičních příležitostí 21. století.

Válka na Ukrajině postavila Slovensko před historický test. Odhalila slabiny – závislost na levné energii, podfinancovanou infrastrukturu či demografický útlum – ale zároveň otevřela prostor pro zásadní transformaci: posílení obranného průmyslu, technologickou modernizaci i účast na rekonstrukci Ukrajiny.

Rozhodující dekáda 2025 - 2034 určí, zda Slovensko tuto šanci využije. Klíčové kroky jsou jasné:

- stabilní financování obrany a vysvětlení veřejnosti, proč jde o investici do vlastní bezpečnosti,
- urychlená výstavba infrastruktury a interkonektorů, aby země nebyla vytlačena Polskem a Rumunskem z regionální logistiky a tranzitu,
- strategické využití EU fondů (MFF 2028 - 2034) jako páky pro zelenou transformaci, digitalizaci a rozvoj lidského kapitálu.

Budoucnost Slovenska nebude určena jen debatami o sankcích či plynu, ale tím, zda se země dokáže definovat jako sebevědomý a spolehlivý člen demokratického Západu. Obnova Ukrajiny je šancí, která se nebude opakovat. Slovensko se musí rozhodnout – být uprostřed dění, nebo zůstat na periferii.

Dávid Bořuta

⁶ [Blokování 18. balíku sankcí, červenec 2025](#)

Článek vznikl v rámci projektu Reflections of the War in Ukraine in Visegrad Countries. Projekt je spolufinancován vládami České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska prostřednictvím visegrádských grantů z Mezinárodního visegrádského fondu. Posláním fondu je podporovat myšlenky udržitelné regionální spolupráce ve střední Evropě.

Text připravil Dávid Bořuta, předseda think-tanku Fórum budoucnosti Slovenska (Future Slovakia Forum), který se zaměřuje na osm klíčových oblastí strategického rozvoje země – od vzdělávání a konkurenceschopnosti přes veřejné finance a zdravotnictví až po bezpečnost. Autor působil jako poradce premiéra Ľudovíta Ódora pro Ukrajinu a podílel se na programech pro zapojení slovenských firem do poválečné obnovy. Dlouhodobě se věnuje otázkám evropské integrace, veřejných politik a posilování demokratické odolnosti Slovenska.